

Ἀλήθεια, δίψα τῶν σοφῶν, ὄνειρευτὴ παρθένα.
 Ὅπου ποτὲ οἱ στενούμαλοι δὲν λαχταροῦν γιὰ σένα,
 Κι' ὄνειρ' ἂν ἔχουν, δὲν θωροῦν ἐσένα ἔς τὰ ὄνειρά τους,
 Γιὰ μένα εἶσαι ἡ Ἐμμορφιά! καὶ μόνη αὐτὴ ποῦ νοιώθω
 Καὶ μόνη αὐτὴ ποῦ κυνηγῶ μ' ἕναν αἰώνιο πόθο
 Σὲ στίχους αἰθερόπλαστους, νοῦ καὶ καρδιὰ γεμάτους!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΕΙΚΟΝΟΣ

Τὴν ἤκουσα ἀπὸ στόμα γεροντικῶν τὴν ἱστορίαν αὐτὴν καὶ τοῦ γέροντος τὰ χεῖλη εἶναι πιστὰ μὲ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς ἐκλιπούσης νεότητος, ἀνάμνησιν εὐχάριστον, ἠδὲν οὐσαν τὴν ψυχὴν ἐν τῷ γήρατι. Ἠγάπησα πάντοτε τῶν γερόντων τὴν συνκιναστροφὴν. Εὐρίσκω εἰς αὐτὴν ἰδίον τι θέλημα. Νομίζω ὅτι ὁμοιάζει παλαιὸν βιβλίον, εἰς τὰς σελίδας τοῦ ὁποίου κρύπτονται χίλια πράγματα. Τὸν χειμῶνα, ὅτε ἡ ἡμέρα μᾶς φεύγει ταχεῖα ὡσεὶ ἀνυπόμονος νὰ γνωρίσῃ νέους κόσμους εἰς τὰ σκότῃ, τὰ ὅποια φωτίζει, καὶ τὸ ψῆχος καθιστᾷ ἔτι προσφιλεστέραν τὴν ἐν τῷ οἴκῳ διαμονήν, ἔχει τι τῶν εὐχάριστον ἢ φυλλομέτρησης τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς τοῦ γέροντος.

Μοὶ εἶχε προξενήσει τῶν εὐχάριστον ἐντύπωσιν ἡ ἱστορία αὐτή. Ὅτε ἐπέστρεψα εἰς τὸ δωμάτιόν μου, τὴν ἰδίαν νύκτα τῆς ἀρηγήσεως, εἶρον ὡσεὶ δευτέραν ἀπόλαυσιν νὰ τὴν γράψω. Διὰ τοῦτο καὶ εἶναι πιστή. Δὲν ἔχω λησμονήσει τίποτε. Ἦτο εἰσέτι ζωηρὰ ἐξωγραφημένη ἐν τῇ διανοίᾳ μου. Ἀκόμη καὶ αἱ ἐλάχισται παρατηρήσεις τοῦ ἀγαπητοῦ μου κ. Ἰωάννου εὐρίσκονται ἐδῶ γεγραμμένα. Τὸν ἐπισκεπτόμην συχνά. Ἐνθυμοῦμαι, ἤμεθα ὅλοι συναγμένοι γύρω τῆς τραπέζης. Ἐγὼ ἐκαθήμεν πλησίον του.

Ἐφερον τότε τυχαίως τὸ βλέμμα ἐπὶ εἰκόνας ἀνηρητημένης ἄνωθεν τοῦ ἀνακλίντου. Πρώτην φορὰν τὴν ἔβλεπον. Ἦτο μετρίου μεγέθους καὶ περιεβάλλετο ὑπὸ εὐρέος χρυσοῦ πλαισίου. Νεαρὰ μήτηρ, εἰκοσιτετραετής μόλις, μὲ ἀνεωγμένον τὸ στήθος, ἀναπάλλον ἐν μέσῳ τῶν πτυγῶν λεπτοτάτου ἐφάσματος, καὶ τὸ μικρόν τῆς θυγάτριον θηλάζον καὶ τὸ μόλις διετὲς μειράκιον ἡμίγυμνον, μὲ μίαν μόνην περικνημιδα εἰς τὸν δεξιὸν πόδα, καταλείπον ἴσως τὴν μικρὰν του κλίνην καὶ τρέχον πρὸς τὴν μητέρα ὡσεὶ εὐρη εἰς τὰ χεῖλη τῆς τὴν ἀνεξάντλητον χαράν. Ἰδοὺ ὅλη ἡ εἰκὼν. Εἶχε τι τῶν ὠραίων, τῶν γλυκῶν καὶ ἐπαγωγῶν καὶ συμπαιθῶν τὸ μικρὸν αὐτὸ σύμπλεγμα καὶ ἔχετο τῶν χαρμονῶν καὶ ἡδονῶν ἄφατος εἰς τὸ πρόσωπον τῆς εὐτυχῶς μητρός!

Ἐπὶ τὸν φωταυγῆ οὐρανὸν τῆς Ἀττικῆς ἡ εἰκὼν αὐτὴ ἦτο οἰονεὶ ἢ ἐν τῷ κόσμῳ ὑψίστη εὐδαιμονία.

— Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ τὴν παρατηρήσω τῶν καιρῶν; Θὰ εἶναι ἴσως νέα, ἀνεκράζα μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ηγειρόμην ὅπως τὴν θαυμάσω ἐκ τοῦ πλησίον. Ὅλοι μ' ἐμιμήθησαν. Ἐπῆρχε τῶν ἐκφρασις καὶ ζωὴ εἰς τὴν εἰκόνα ἐκείνην, ὥστε ἐμένομεν ἀτενίζοντες αὐτὴν σιωπηλοὶ μετ' ἀπολαύσεως.

— Ὠραία! Λαμπρά! Ἀμύμητος! Καὶ καθεὶς προσεπάθει νὰ εἶρῃ νέον καὶ ἐκφραστικώτερον ἐπίθετον.

— Ὡ ναί, ὠραία, εἶπεν ὁ κ. Ἰωάννης. Ὠραία ὡς ἡ ψυχὴ τοῦ καλλιτέχου, ὅστις τὴν ἐξωγράφησε. Τὴν ἔχω πρὸ πολλοῦ καὶ τὴν ἐφύλαττον πάντοτε ἐν τῷ μικρῷ μου σπουδαστηρίῳ εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα. Ἦτο, τὸν χειμῶνα, διέρχομαι τὸν περισσώτερον καιρὸν ἐδῶ, εἰς αὐτὸ τὸ δωμάτιον, καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἔχω πάντοτε πλησίον μου. Δὲν θέλω νὰ τὴν ἀποχωρισθῶ. Εἶναι ἀνάμνησις μιᾶς τῶν ὠραιότερων ἡμερῶν τῆς ζωῆς μου. Μὲ καθιστᾷ διττῶς εὐτυχῆ· διότι μοὶ ὑπενηθμίζει τὴν φιλίαν ἐνὸς καλλιτέχου καὶ μίαν ἀγαθὴν πράξιν, ἧς ἐγένετο αὐτὴ μόνη αἰτία.

— Ἀλλὰ τίνας εἶναι τὸ ἔργον; Πῶς ὀνομάζεται ὁ τεχνίτης; Ἠρωτήσαμεν ὅλοι ὁμοῦ.

— Ἦτο ξένος ἐδῶ, εἰς τὰς Ἀθήνας. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖα μικρὰ πόλις ἢ χωρίον τῆς Στερεᾶς ἦτο πατρίς του. Εἶχε τελειώσει ἐδῶ τὸ Γυμνάσιον ἀγνωστος, ἄνευ φίλων σχεδὸν καὶ καθ' ὅλον αὐτὸν τὸν χρόνον ἠγάπησε πολὺ τὴν ὠραίαν μᾶς πόλιν. Ἐπὶ τὸν γλυκῶν οὐρανῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀθανάτων μνημείων τῆς θείας ἐλληνικῆς τέχνης ἡ ψυχὴ του ἔπτατο εἰς ὀρίζοντα εἶρον καὶ τὴν ἐκφρασίαν τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης του ψυχῆς εἶρον ἐν τῇ ζωγραφικῇ. Ἀλλ' ἀπέθανε νέος, πολὺ νέος, μόλις τοιαυτοετής, χωρὶς νὰ προσθάσῃ ν' ἀπαθανάτισῃ τὸ ὄνομά του. Ἐὰν ἔξη θὰ ἐπληροῦτο δόξης αἰωνίου.

Ἦκούμεν ὅλοι μετὰ προσοχῆς. Ὁ γέρον ἀφιέμενος εἰς τὸν βῆμα τῶν ἀναμνήσεων του ἐξηκολούθησεν.

— Ἐκαλεῖτο Νικόλαος. Τὸν ἐγνώρισα ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἐκ Παρισίων ἐπιστροφήν του εἰς τὴν ἀγαπητὴν αὐτοῦ πόλιν, τὰς Ἀθήνας. Μοὶ διηγήθη ὅμως τὴν ἱστορίαν του ἀπ' ἀρχῆς ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀπὸ τῆς ἀφανοῦς αὐτοῦ πατρίδος ὅτε, κάτοχος τοῦ ἀπολυτηρίου τοῦ Γυμνασίου, μὲ ὀλίγα, ὀλίγιστα χρήματα, χωρὶς ἄλλον πόρον, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Εὐρώπην ὅπως σπουδάσῃ τὴν ζωγραφικὴν. Δὲν τὸν ἐπτόησεν ἡ πτωχεία του. Ἡσθάνετο ἐν ἑαυτῷ, ἂν οὐχὶ τὴν δύναμιν νὰ παύσῃ τὴν δεινὴν πάλιν τῆς ζωῆς, ὅμως τὸν ἔρωτα τῆς εὐγενοῦς αὐτῆς τέχνης. Πᾶν ἄλλο τῷ ἀπήρσεαι. Καὶ ἀνεχώρησε μὲ μόνον σχεδὸν ἐφόδιον τὸν πόθον, ὅστις πρὸ πολλοῦ ἐπλήρου τὴν ψυχὴν του. Ἐνθυμοῦμαι ὅτε μοὶ περιέγραφε τὰς νύκτας, ἃς διήρχετο ἀγρυπνῶν, ὅπως σπουδάζῃ, καταναλίσκων μέγα μέρος τῆς ἡμέρας εἰς παραδόσεις τῆς ἑλληνικῆς, ὅπως οὕτω προμηθεύηται τὰ πρὸς διατήρησίν του ἀναγκαῖα εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην πόλιν τῶν Παρισίων. Ἄλλ' εἶχε τὸ τάλαντον τῆς θείας τέχνης, ἣν ἐξέλεξεν, εἶχε τὴν συναίσθησιν αὐτοῦ καὶ δὲν ἀπηύδησε. Διήλθε τὰς τελευταίας βαθμίδας τῆς πτωχείας εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο κέντρον. Ἡ οἰκογένειά του μόλις ἠδύνατο ἐνίοτε νὰ τῷ ἀποστέλλῃ μικρὰν τινα χρηματικὴν βοήθειαν. Ἐπειτα ἀπέθανεν ὁ πατήρ του καὶ ἐξέλειπε καὶ ἡ ἐπιχορήγησις ἐκείνη ἔστω καὶ ἐλαχίστη. Ἐν τούτοις αὐτὸς ἐργάζετο ἀκαμάτως. Ἄνειρεῖτο τὸ μέλλον εὐχάριστον μετὰ τόσας στερήσεις καὶ κόπους. Τίς γλυκυτέρα ἀπόλαυσις ταύτης; Ἐμεινεν εἰς Παρισίους πολὺν χρόνον, νομίζω 9 ἔτη. Κατείχετο ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς τέχνης του. Ὅμως αἱ μακροὶ ἀγρυπνίαι, οἱ κόποι, ἡ μελέτη τὸν εἶχον καταβάλλει πολὺ. Εἶχε καταλίπει τὴν πατρίδα του μόλις 19 ἐτῶν καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότητος ὠχρὸς καὶ ἐξησθενημένος.

Ὅτε τὸ πρῶτον τὸν εἶδον ἠσθάνθη τὸσαν συμπάθειαν πρὸς αὐτόν. Εἶχε τόσω γλυκεῖαν μορφήν καὶ ψυχὴν παιδίου. Ἐπειτα τὸ γόητρον, ὅπερ κέκτηται ὁ καλλιτέχνης, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐπισύρῃ πρὸς αὐτὸν παντὸς τὴν φιλίαν;

Μοὶ ἦτο πάντοτε προσφιλὲς ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὰς ὠραίας τέχνας καὶ μὲ συνεκίνει. Ἀγαπῶ τὴν εὐγενῆ ἐργάτην τοῦ ὠραίου. Ὁ ἐργάτης ἐκεῖνος χαρίζεται εἰς τὸ ἔργον του τὸ φῶς, ὕπερ λαμπυρίζει εἰς τὴν ψυχὴν του. Ἄν δὲν θερμαίνεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ θεῖον πῦρ δὲν δύναται νὰ παραγάγῃ τὸ καλόν. Ἀπὸ τοῦ πυρὸς αὐτοῦ ὡσεὶ ἀπὸ ἐστίας ἀναλάμπει γλυκεῖα καὶ συμπαθῆς φλόξ, ἡ φλόξ τῆς ἐμπνεύσεως. Φέρει τὸν ἄνθρωπον μακρὰν, πολὺ μακρὰν τοῦ χαμηλοῦ κόσμου, ὅστις τὸν περικυκλῶνει. Τὸν μεταρρῶσι. Καὶ τότε ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος λέγεται ποιητής, ζωγράφος, μελοποιός. Εἶναι ἀπόστολος μιᾶς ιδέας, τῆς μεγάλης ιδέας τοῦ θεοῦ, τῆς Πλάσεως. Ὅ,τι δύναται νὰ

ὑπάρξῃ ὠραῖον, εὐγενές, ἀγαθόν, τὸν συγκινεῖ καὶ τὸ συναίσθημα ἐκεῖνο τῆς ψυχῆς του τὸ ψάλλει εἰς στίχους ὠραίους, ἀναπέμπει τὴν ἔκφρασιν αὐτοῦ εἰς ἤχους γλυκεῖς καὶ μελωδικούς ἢ μετεγγίζει αὐτὸ διὰ τοῦ χρωστήρος εἰς τὴν ἄψυχον ὀθόνην μὲ ζωηρὰ καὶ φωταυγῆ χρώματα. Ἀπαράλλακτα ὡς ἄλλος Πλάστης, ὅστις ἐμφυσᾷ εἰς τὸ πλάσμα τοῦ ψυχῆν.

Δὲν εἶναι συμπαθῆς εἰς ὅλους τοιοῦτος ἐργάτης; Ὅμως ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀπειρῷ του τέχνῃ εἶναι δυστυχῆς ἴσως. Δὲν ψάλλομεν τὴν δυστυχίαν του ὅταν ἐξυμνῶμεν τὸν καλλιτέχνην; Διότι εἶναι ἀπόκληρος τοῦ οὐρανοῦ. Πᾶσά του σκέψις στρέφεται πρὸς αὐτὸν μὲ κρύφιον πόθον, ὁμοιάζοντα τὸν πόθον τοῦ ἐξορίστου, καὶ ἡ ψυχὴ του πτερυγίζει πάντοτε πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Παραδείσου. Ἡ ζωὴ του εἶναι ἡμέρα φθινοπωρινῆ ἢ νύξ αἰωνία. Ἐδῶ κάτω τῆς νυκτὸς τὸ σκότος, μόνον ἐκεῖ ὑψηλὰ τοῦ ἡλίου ἡ ἀνταύγεια.

Ἐδῶ, εἰς Ἀθήνας, κατέφυγεν ὁ Νικόλαος εἰς ἓν μικρὸν ἐργαστήριον, τὸ ὅποιον ὑπῆρξεν ὁ μόνος μάροτος τῆς τέχνης καὶ τῆς δόξης του. Ἡ σμικρότης αὐτοῦ δὲν ἔλαμπεν εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειτα, τόσον νέος, μόλις φθάσας ἐξ Εὐρώπης. Ἐκαστος ὀπισθοχώρει. Ἐχομεν τὸ ἰδίωμα νὰ θέλωμεν ἐν μέγα ὄνομα, μίαν φήμην κτηθεῖσαν. Δὲν βοηθοῦμεν τὸν τεχνίτην ὅπως τὸν ἀναδείξωμεν. Θέλομεν ὅ,τι θαυμάσει τὸ ὄμμα καὶ πλήττει τὰ ὠτὰ μας πανταχόθεν. Τότε μόνον ἐκτιμῶμεν. Καὶ ὁ πτωχὸς Νικόλαος ἠναγκάζετο νὰ ἐργάζεται ἐπὶ ἀμοιβῇ γλίσχωρ διὰ τινὰς προσωπογραφίας καὶ μόλις οὕτω ἐπῆρκει εἰς τὰ ἔξοδά του. Ἄ, οἱ πλοῦσοι ἐν τῷ κόσμῳ ὀφείλουσιν, ἔχουσι καθήκον νὰ υἱοθετῶσι τοὺς καλλιτέχνας, τὴν τέχνην των. Διότι πρέπει νὰ ζήσῃ ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος καὶ ἄνευ τοῦ χρήματος τοῦ πλουσίου δυστυχεῖ. Δὲν ἠγάπησα ποτέ, καί-τοι πλούσιος, τὴν ἀνήθικον ἐκείνην ζωὴν, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁποίας τόσοι νέοι θυσιάζουσιν ὑγείαν, τιμὴν ἐνίοτε, περιουσίαν καὶ ὅπου τὸ πάθος τὸ χαμηλόν, μόνον τὸ χαμηλόν, εὐρίσκει στάδιον ἐλευθεροῦ καὶ εὐρύ. Ἐνωσθ' τὴν νεότητά με πάθη, μὲ παραφοράς, μὲ ἐνθουσιασμόν. Ἄλλως δὲν θὰ ἐκαλεῖτο νεότης. Ὅμως πάθη ὑψηλὰ καὶ εὐγενῆ.

Συγγά, σχεδὸν καθ' ἑκάστην, ἐπήγαινα εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Νικολάου. Τὸν ἠγάπων πολὺ. Ἦτο τόσον εὐπροσῆγορος. Ἡμεῖθα φίλοι ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου. Ἠρέσκετο παλλάκις νὰ μοὶ ἐξηγῇ διαφόρους λεπτομερείας τῆς τέχνης του, ὡσεὶ εὐρίσκων ἀληθῆ ἀπόλαυσιν ἐν τῇ ἀναλύσει τῶν καλλωνῶν ἐκάστου ἔργου, ἐκάστου ὑποδείγματος πρὸς τὸν μόνον του ἴσως φίλον. Καὶ ἐλάμβανον καὶ ἐγὼ ἐνδιαφέρον' εἰς τὰς ὁμιλίαις του ταύτας, διότι ἀπεκαλύπτετο οὕτω πρὸς ἐμὲ ἡ ἀληθὴς τέχνη μὲ τὰ μυστήρια αὐτῆς καὶ τὰς καλλονάς τῆς καὶ τὰ θέλητρα, ἅτινα οὐδὲ

κὰν φραντᾶζεται ἴσως ὁ ξένος πρὸς αὐτήν. Πολλάκις ὅτε ὁ Νικόλαος δὲν ἦτο ἐκεῖ, ἐκαθήμην μόνος καὶ τὸν ἀνέμενον. Τοῦτο τὸν νῆχαρίσκει, διότι εὖρισκεν εἰς ἐμὲ εἰλικρινῆ φίλον. Τότε μόνος ἐν τῷ ἱερῷ ἐκεῖνῳ ἀσύλῳ ἀνελογιζόμενην τὴν πτωχείαν του καὶ ἐθλιβόμενην. Ἦτο υπερήφανος ὁ Νικόλαος. Δὲν ἐδέχετο τὴν ἐλαχίστην χρηματικὴν βοήθειαν. Μοὶ ἔλεγε πάντοτε : δὲν ἔχω ἀνάγκην. Συνείθισα πάντοτε νὰ ζῶ ἐν τῇ πτωχείᾳ. Εἶναι ἀπλῆ συνήθεια. Ἐὰν ἦσο καὶ σὺ πτωχός, θὰ συνεμεριζόμενην τὴν πτωχείαν μου μετὰ σοῦ καὶ θὰ ἔβλεπες τότε, ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά μετὰξὺ πλουσίου καὶ πένητος. Ὅ,τι μόνον δύναται νὰ λυπησῇ τὸν καλλιτέχνην εἶναι αὐτὴ ἡ τέχνη του, ἢ μὴ ἐκτίμησις αὐτῆς. Ἐγὼ ἀκόμη δὲν ἔχω λόγους νὰ παραπονεθῶ.

Καὶ ὅμως ἡ στέρησις ἐζωγραφεῖτο ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς του μορφῆς. Καὶ τότε μόνον, ὅτε ἡ ἀνάγκη ἀμείλιτος ἐπέπεσε κατὰ τῆς ταλαίνης οἰκογενείας τῆς χήρας ἀδελφῆς του, ἐδέχθη 300 φράγκα ὡς δάνειον. Ἐπεθύμουν νὰ ἀγοράσω ἐν ἔργον ἰδικόν του ὅπως οὕτω τῷ ἐπέλθω ἀρωγός. Θὰ τὸ ἐπλήρωνον ἀκριβᾶ. Ἄλλ' εἶχε τελευταίως περιορισθῆ εἰς μίαν εἰκόνα καὶ κατεγίνετο εἰς αὐτὴν μόνον. Κατέβαλλεν ὅλην τὴν τέχνην του. Ἡ εἰκὼν ἐκεῖνη τῷ ἦτο τόσον μάλλον προσφιλές ὅσον ἐγίνετο ὠραιότερα. Ἐχαρίζεν εἰς αὐτὴν ὅλην τὴν πρὸς τὴν τέχνην ἀγάπην του. Τίποτε ἄλλο δὲν εἶχε τελειωμένον. Ἐξήταζον πᾶσαν γωνίαν τοῦ ἐργαστηρίου του, προσποιούμενος ὅτι παρατηρῶ τὰ διάφορα ὑποδείγματα, ἅτινα γύρω ἦσαν ἀνηρτημένα ἀπὸ τῶν τοίχων, προσπαθῶν νὰ εἴρω εἰκόνα τινά, ἣν νὰ τὸν συμβουλεύσω νὰ πωλήσῃ. Ἐκεῖνος μὲ ἄφρινε νὰ περιεργάζωμαι τὰ πάντα φερόμενος ὡς πρὸς ἀδελφόν, καὶ ὅλον αὐτὸν τὸν χρόνον ἐργάζετο μὲ ζῆλον εἰς τὸ ἔργον ἐκεῖνο. Ἐνίοτε ἠγείρετο τῆς θέσεώς του, ἴστατο εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων καὶ τὴν ἠτένιζε μὲ τὴν κουφίαν χαρᾶν, ἣν αἰσθάνεται μόνος ὁ καλλιτέχνης ὅταν ἀναγνωρίζῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου του. Καὶ τότε μὲ πρῶτα πῶς τὴν εἴρισκον καὶ ἐγώ. Πλὴν δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφέρω γνώμην. Ἀπῆντων πάντοτε ἐρωτηματικῶς. Ἐπειτα, ἐλάμβανεν αἴφνης τὸ μαχαίριδιον καὶ ἀπέξεεν ἐν μέρος καὶ ἤρχιζε καὶ πάλιν μὲ νέον ζῆλον, μὲ νέον πάθος. Καὶ ἡμιτελὴς ἀκόμη προέδιδεν ἡ εἰκὼν τὴν τέχνην, ἥτις ὠδήγει τὸν χρωστῆρα τοῦ Νικόλαου.

Ἡμέραν τινά, τὴν ὥραν καθ' ἣν συνήθως τὸν ἐπεσκεπτόμην, εἶρον τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου του κλειστήν. Ἦτο δεκάτῃ ὥρα τῆς πρωΐας. Ἐπέθεσα ὅτι ἦτο κάπου ἀπησπολημένος. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο γλυκεῖα καὶ θαλπερὴς ὁ ἥλιος. Ἦθελον νὰ τὸν ὠδηγήσω εἰς τὴν ἐξοχὴν, διὰ νὰ διέλθωμεν ἐκεῖ τὴν ἡμέραν καὶ διασκεδάσῃ ὀλίγον τὰς φροντίδας, αἱ ὁποῖαι τὸν περιεκύκλουν. Μεταβαίνομεν συχνά, σχεδὸν κατὰ Κυριακὴν, εἰς

τὴν ἐξοχὴν. Ὅτε ἐπέστρεψα μετὰ μίαν ὥραν ἡ θύρα ἦτο πάλιν κλειστή. Ἀνήσυχος ἐπορεύθην εἰς τὴν κατοικίαν του. Συνέζη μὲ τὴν χήραν ἀδελφὴν του καὶ τὰ δύο τῆς τέκνα· μίαν μικρὰν κόρην καὶ ἐν ἄρρεν κατὰ ἐν ἔτος ἴσως μεγαλιότερον. Μὲ εἰσήγαγον ἀμέσως εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Νικόλαου. Ἦτο ἀσθενής. Τὴν νύκτα εἶχε θερμὴν καὶ τὴν αὐγὴν εἶχε λάθει μίαν δόσιν κινίνης. Ὁ ἰατρός τῷ εἶχε συστήσει νὰ φυλαχθῇ. Ἦτο ἤδη ἥσυχος ἀλλ' ὠχρός, ὠχροτάτος. Ἐμείνα παρ' αὐτῷ ἐπὶ μακρόν. Ὁμιλήσαμεν περὶ χιλίων πραγμάτων. Ἠρόσεκτο πάντοτε ν' ἀναπλάττῃ εὐτυχῆ τοῦ μέλλοντος σχέδια. Ὁρώσαμεν τὴν ἐπαύριον ὡς ἡμέραν τῆς ἐξοχικῆς ἐκδρομῆς, ἣν εἶχον σχεδιάσει διὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην. Ἐπεθύμουν τόσον νὰ τὸν ἴδω ἀναλαμβάνοντα. Τῷ εἶπον ὅτι δὲν θὰ τῷ ἐπιτρέψω νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ τινὰς τοῦλάχιστον ἡμέρας, διότι ἤμην βέβαιος ὅτι ἡ ἐργασία τὸν κατέβαλλε καὶ αἰ στερήσεις. Ἡ καρδιά μου ἐθλιβέτο πικρῶς ἐπὶ τῇ κυκλοστῇ αὐτῶν δυστυχία. Ἠγάπα τὴν ἀδελφὴν του καὶ τὰ δύο τῆς τέκνα. Κατηνάλισκε τὴν ζωὴν του χάριν αὐτῶν. Καὶ ἐκεῖνη ἡ πτωχὴ τῷ ἐπεδαψίλευε χιλιάς περιποιήσεις καὶ συνώδευε πᾶσάν τῆς λέξιν μὲ τὸ ἀνεκτίμητον μειδίαμα τῆς ἀδελφικῆς στοργῆς.

Ὅτε τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ἀνελογιζόμενην τὴν τόσων ἀγάπην, ἥτις συνέδεε τοὺς δύο ἀδελφούς καὶ τὰ δύο μικρὰ ἐκεῖνης, ἐνόμισα ὅτι διέβλεπον εἰς τὰ τρία αὐτὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα τῷ ἦσαν τόσον προσφιλῆ, τὰ πρόσωπα τῆς εικόνας, εἰς ἣν μὲ τόσων ἐπιμονὴν ἐργάζετο. Ὅμως ποῖα διαφορά μετὰξὺ τῆς νεαρᾶς μητρὸς τῆς εικόνας, πλήρους ἀγαλλιᾶσεως, ὡσεὶ ὁ οὐρανὸς ἀντανέκλα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ὅλην αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ τῆς πτωχῆς ἀδελφῆς τοῦ ζωγράφου, ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς ὁποίας ἡ δυστυχία εἶχεν ἐπαφήσει τὰ ἔχνη αὐτῆς. Μόνα τὰ δύο μικρὰ ἐτήρουν ἀκόμη τὴν ἀθάνα καὶ παιδικὴν φαιδρότητα τῆς ἀφρόντιδος αὐτῶν ἡλικίας.

Ὁ γέρον ἀπέμαξε δύο δάκρυα βροχδέως κατερχόμενα τῶν ὀφθαλμῶν του. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν τὸν διέκοψεν. Ἐτηροῦμεν σιγὴν συγκεκλινημένοι, σεβόμενοι τὴν θλιβεράν ἀνάμνησιν, ἣν προῦκάλει εἰς τὸν κ. Ἰωάννην ἡ ἀφήγησις του.

— Τὴν ἐπομένην ὁ Νικόλαος ἦτο καλά. Μετέβημεν εἰς Φάληρον καὶ ἐκεῖ ἀνέλαβέ πως ἐν τῇ καθαρᾷ ἐξοχικῇ ἀτμόσφαιρᾳ τῆς παραθαλασσίας μου ἐπαύλωσ. Διήλθομεν μάλιστα μίαν ἡμέραν, καὶ ἀνυπόμονος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ προσφιλές αὐτοῦ ἐργαστήριον, μὲ ἔπεισε νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Ἀθήνας. Ἐπανέλαβε τὴν ἐργασίαν του κῦπτων καὶ τότε ἐπὶ τοῦ ὀφείδαντος μέγχις ἐσπέρας, καὶ ἡ εἰκὼν ἦτο σχεδὸν πλῆτος τελειωμένη. Πόσων χαρᾶν ἠσθάνθη ὅτε μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι εἶχε δόσει πλέον τοὺς τελευταίους τοιμημούς!

— Καὶ εἰναι τι ἄλλο ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ, τὸ ὅποιον μὲ κάμνει τόσο ἐτυχηῖ, μοὶ εἶπε. Γνωρίζεις ποῖον ὑπῆρξε τὸ πρότυπόν μου, ἡ πρώτη μου ἔμπνευσις; Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ βλέμμα τῆς μητρὸς ἢ γλυκεῖα ἔκφρασις, ἢ ἄπειρος ἀγαθότης τῆς ἀδελφῆς μου; Καὶ τὰ δύο μικρὰ τῆς χλωπᾶ καὶ ἀμέριμνα . .

— Τὸ εἶχον μαντεύσει, τῷ ἀπεκρίθη.

Ἄλλ' ἐγὼ ἀπέβλεπον εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ Νικολάου. Τὸν συνεβούλευσα νὰ ἐκθέσῃ τὴν εἰκόνα εἰς ἓν ἐμπορικὸν κατάστημα τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.

— Θὰ ἐπιτύχῃς εὐκόλως 3000 φράγκα.

Ὁ Νικόλαος δὲν μοὶ ἀπήντησε τίποτε, ἀλλ' εἶδον αὐτὸν προσπαθοῦντα νὰ καταπνίξῃ ἐν δάκρυ. Ἴσως προώριζεν αὐτὴν ὡς δῶρον εἰς τὴν ἀδελφὴν του. Δὲν ἐπανέλαβον τὴν πρότασίν μου. Ἐβλεπον ὅτι τῷ προὔξεναι πολλὴν λύπην. Παρηλθεν οὕτω μία ἐβδομάς, καὶ ἡ εἰκὼν εὐρίσκετο ἀκόμη εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. Ἐδίσταζεν ὁ πτωχός. Ἐπάλαυε μετὰ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἀδελφὴν του. Νὰ καταβάλῃ τόσο κόπον, νὰ χαρίσῃ ὅλην του τὴν ψυχὴν εἰς τὴν εἰκόνα καὶ νὰ τὴν πωλῆσῃ . . εἰς ξένον. Φεῦ! ἡ πτωχεία ἐνίκησεν. Ὄφειλεν εἰς διαφόρους προμηθευτὰς τροφίμων καὶ ἄλλων χρεωδῶν τῆς οἰκίας περὶ τὰ 1000 φράγκα. Οἱ πιστωταὶ του τὸν ἐστενοχώρουν πολὺ. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναβάλῃ ἐπὶ πλέον τὴν πληρωμὴν. Ἄλλως δὲν θὰ εἶχε καὶ πῶς νὰ θρέψῃ τὴν οἰκογένειαν τῆς ἀδελφῆς του.

Μίαν ἐξ αὐτῶν τῶν ἡμερῶν διηρχόμενον τοῦ ἐργαστηρίου του καὶ εἰσῆλθον ἀκροποδητὴ, ὅπως μὴ τὸν ταραξῶ. Εἶχεν ἡμίκλειστον τὴν ἐσώθυραν. Ἦκουσα λυγμούς. Ἐκυψα καὶ εἶδον τὸν Νικόλαον πρὸ τῆς εἰκόνας κλαίοντα. Ἀπεχώρησα ἀθορύβως ὡς ὅτε εἰσῆλθον. Ἐσεβάσθην τὰ δάκρυά του. Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας εἶδον τὴν εἰκόνα ἐκτεθειμένην εἰς ἓν κατάστημα τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ, καὶ τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ἐλάμβανεν ὁ Νικόλαος 5000 φράγκα ἐκ τῆς πωλήσεώς της. Ὁ πτωχός. Ἡ πόσις του σκέψις ἦτο νὰ μοὶ ἐπιστρέψῃ τὰ 300 φρ. τὰ ὅποια μοὶ ὄφειλεν.

Ἄλλ' εἶχε καταβληθῆ πολὺ. Ἐπεσεν ἀσθενής. Ὅμως αὐτὴν τὴν φορὰν ὅπως μὴ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προσφιλές του ἐργαστήριον, ἔνθα κατηνάλωσε τὴν νεότητά.

— Καὶ ὁ ἀγοραστὴς τῆς εἰκόνας ἦσθε ὑμεῖς, κύριε Ἰωάννη, τῷ εἶπομεν μετὰ συγκινήσεως.

— Ἄ! θὰ ἐπλήρωνον χιλιάκις τὴν ἀξίαν τῆς εἰκόνας, ὅπως ἐξαγοράσω τὴν ζωὴν τοῦ καλοῦ Νικολάου!

Κ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, πρῶτος ὁ κ. Βόλτερς ἐπραγματεύθη περὶ τῆς Ἀφροδίτης τοῦ Ἀλκαμένους προσδιορίσας διὰ συγκρίσεως πρὸς ἄλλα ἔργα τὴν ἐποχὴν τῆς κατασκευῆς αὐτῆς. Κατόπιν ὁ κ. Πέρνις, βασιζόμενος ἐπὶ ἐπιγραφῆς ἀναφερούσης περὶ σταθμῶν, ἐξήγαγε διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων συμπεράσματα περὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις σταθμῶν, εἰδικῶς ἐνδιαιτήσας εἰς τὰ περὶ στατῆρος. Μετ' αὐτὸν ὁ ἡμέτερος κ. Ο. Α. Ρουσόπουλος ἀνέπτυξε τὰ τῆς μεθόδου πρὸς καθαρισμόν καὶ συντήρησιν τῶν ἀρχαίων χαλκίνων ἀντικειμένων, ἧς κατ' εἰσήγησίν του γίνεται χρῆσις ἐν τοῖς ἐνταῦθα μουσεῖοις καὶ εἰς ἣν ἔφθασε μετὰ πολλὰ τοιαῦτα. Νῦν κατορθοῦται διὰ τῆς μεθόδου τοῦ κ. Ρουσόπουλου νὰ καθαρίζονται σχεδὸν τελείως καὶ τὰ μᾶλλον κατωμένα ἀντικείμενα καὶ νὰ συντηρῶνται ἀκινδύνως. Τελευταῖος ὁ κ. Δαίρπελδ ὠμίλησε περὶ τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ θόλου. Τὸ ἐκεῖ λαβυρινθοειδὲς κτίριον ὁ μὲν Γάλλος Λεσσάτ παραδέχεται ὡς ὑδροδεξαμενὴν, ὁ δὲ κ. Καβαδίας ὡς τόπον ἔνθα ἐγίνοντο ἴσως ἐστιασεῖς. Ὁ κ. Δαίρπελδ θεωρεῖ πεπλανημένην μὲν τὴν γνώμην τοῦ Λεσσάτ, πιθανωτέραν δέ, ἂν καὶ οὐχὶ βεβαίαν, τὴν τοῦ κ. Καβαδίου· ὑπάρχει δὲ καὶ τρίτη γνώμη ὅτι τὸ κτίριον τοῦτο ἐχρησίμευεν ὡς οἰκίημα τῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ συντηρουμένων ὄψεων.

Κατὰ τὴν στατιστικὴν διεθνούς γραφεῖου τῆς Ἑλβετίας, ἡ ταχυδρομικὴ ἔνωσις περιλαμβάνει τὴν σήμερον Κράτη, ὧν ἡ ὀλικὴ ἐπιφάνεια εἶνε 87, 915, 689 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, καὶ ὧν ὁ πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς 941, 331, 319 ψυχάς, ἧτοι ἐν περίπτῳ δισεκατομμύριον.

2,200 ἀμαξοστοιχίαι ἀναχωροῦσιν ἐκ Λονδίνου ἐντὸς τῶν 24 ὡρῶν τοῦ ἡμερονοκτίου.

Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐξοδεύει περὶ τὰς 750 χιλ. λίρας κατ' ἔτος πρὸς μεταφορὰν τοῦ ταχυδρομείου διὰ τῶν σιδηροδρόμων.

Κυρία τις Γαλλίς διατηροῦσα τὴν ἀνομιμίαν μέχρι τοῦδε, ὥρισεν ἐν τῇ διαθήκῃ της ὅτι ὀλοκλήρον τὴν περιουσίαν της, ἀνερχομένην εἰς 8 ἑκατομμύρια φράγκων, ἀφίνει εἰς τὸ κράτος, ὅπως ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς πλουτίζωνται αἱ καλλιτεχνικαὶ συλλογαὶ τοῦ Λούβρου.

Ἐν Λονδίῳ ἐκδίδεται σειρά βιογραφῶν ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὅσων ἡ ζωὴ ὑπῆρξε πολυκύμαντος καὶ περιπετειώδης. Ἐν τῇ σειρᾷ ταύτῃ περιλήφθη καὶ ὁ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Ἐστίας δημοσιευθεὶς «Γέρον Κολοκοτρώνης», ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ὁ Κολοκοτρώνης ὡς κλέφτης καὶ ἀγωνιστής.» Εἰσαγωγήν εἰς τὸ βιβλίον προτάσσει ὁ ἐν Λονδίῳ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος κ. Ι. Γεννάδιος. Τὸ δὲ νεοελληνικὸν κείμενον μεταφράσθη ὑπὸ τῆς φιλελληνίδος ποιητρίδος Κας Ἐδμονς, ἧτις πλὴν τινῶν ποιημάτων ἔχει μεταφράσῃ ἤδη ἐκ τῆς ἡμετέρας γλώσσης καὶ τὸν βίον Ρήγγα τοῦ Φεραίου.

Τὸ ἰαπωνικὸν κοινοβούλιον κατεκρημνίσθη ἐκ θεμελίων. Ἦτο ἐν μέρει ἐκ ξύλου καὶ εἶχε πλάτος 110 μέτρων καὶ βάθος 45, ἐστοίχισε δὲ 500 χιλιάδας φράγκων.

Εἰς τὸ Ostendtheater τοῦ Βερολίνου παρεστάθη τὸ πρῶτον τὸ δράμα *Διάσημος ἀνήρ*, ἔργον γυναικός, τῆς δεσποινίδος Ἐλσας φὸν Σαβέλσκη. Ἡ συγγραφεὺς μετ' ἐπευφημιῶν ἀνεκλήθη πολλὰκις ἐπὶ σκηνῆς.